

LICHENOLOGIA

JERZY FABISZEWSKI

Materiały do flory porostów północnej części Wysoczyzny Siedleckiej — Materials to the lichen flora of the north part of the Siedlce Elevation

• Wpłynęło 6. V. 1963

Opracowanie niniejsze, obejmujące wykaz 140 gatunków porostów, jest rezultatem prac lichenologicznych, prowadzonych na terenie zachodniego Podlasia począwszy od roku 1958.

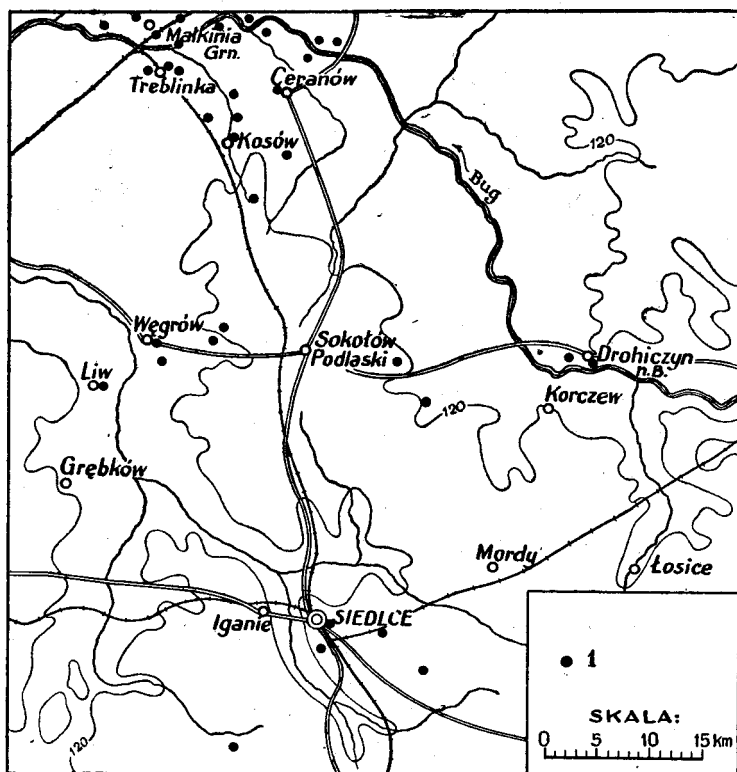
Wszystkie dotychczasowe dane o florze porostów tego obszaru ograniczają się niemal wyłącznie do najbliższych okolic Warszawy (Steinhaus 1887, Łazarczyk 1914 i in.). Z wyjątkiem niedawnego opracowania Zielińskiej (1959), mają one w chwili obecnej wartość już niemal wyłącznie historyczną. Z nielicznych prac odnoszących się do terenów bardziej odległych od Warszawy należy wymienić przede wszystkim obszerne opracowania Berda u a (1876) i — z okolic Międzyrzecza Podlaskiego — Eichlera (1886), skąd lista porostów jest dość pokaźna, bo liczy 193 gatunki, a dalej pracę Filipowicza (1881) obejmującą okolice Łukowa, z nowszych zaś Krawca (1938) z terenów na północ od Zambrowa¹. Pozostała, olbrzymia reszta Podlasia nie była dotąd badana pod względem lichenologicznym.

Opracowanie poniższe obejmuje administracyjnie powiaty Ostrów Mazowiecka, Węgrów, Sokołów Podlaski, Siedlce i Siemiatycze. W podziale geomorfologicznym Polski (Lencewicz, Kondracki 1959) jest to północna część Wysoczyzny Siedleckiej, położonej pomiędzy pradolinami Wisły, Bugu, Wieprza i Krzny, wchodzącej w skład monotonnych, podyluwialnych wysoczyzn podlaskich.

Trzon Wysoczyzny Siedleckiej stanowi morena denną ze słabo zaznaczonym ogólnym spadkiem w kierunku południowo-wschodnim. Nieliczne moreny czołowe doprowadzają do kulminacji terenu nawet do wysokości 200 m n.p.m. (okolice Sokołowa Podl.). Dość dobrze zaznaczony pas moreny czołowej, miejscami z dużą ilością głazów narzutowych, znajduje się na południe od Siedlec. Pochodzi

¹ Kilkanaście gatunków porostów z miasta Siedlce wymienił Rydzak (1957) w pracy „Wpływ małych miast na florę porostów cz. 4” (Ann. Univ. M. Curie — Skłod. C 10(14) : 321—398).

on ze stadium podlaskiego, odpowiadającego postojowi lodowca w stadium Warty na zachodzie kraju. Luźne piaski wydymowe, na których dobrze śledzić można szeregi sukcesyjne roślinności, występują liczniej w środkowym odcinku doliny Bugu. Rzeka ta w okolicach Drohiczyzna przełamuje się przez żyzne margle kredowe, których wychodnie, pomieszane z utworami morenowymi, żywią interesującą florę ciepłolubną (por. Celiński 1961).

Ryc. 1. Położenie miejscowości (1) objętych badaniami lichenologicznymi na Wysoczyźnie Siedleckiej
Fig. 1. Map of places (1) on the Siedlce Elevation where the lichens have been collected

Zalesienie opisywanego terenu jest nieznaczne, rzadkie są też większe kompleksy naturalnych drzewostanów. Przeważają tu sztuczne lasy sosnowe porastające siedliska borów świeżych (w odmianie subkontynentalnej) i mieszanych, coraz radszych w naturalnych postaciach na tym obszarze. Wyrąb zupełny borów, zależnie od zasobności siedliska i dalszego udziału człowieka, doprowadza do rozwoju ubogich lasów chrobotkowych lub zbiorowisk otwartych z rzędu *Festuco-Sedetalia*, w których duże znaczenie odgrywają porosty naziemne. W warunkach odpowiedniej konfiguracji terenu wykształcają się niewielkie partie borów bagiennych lub torfowisk wysokich z sosną. W drzewostanach liściastych dominują olesy, najczęściej w zniekształconych przez wypas i wyrąb postaciach. Znacznie radsze są większe partie naturalnych grądów. Zbiorowiskami azonalnymi na terenie Wysoczyzny

Siedleckiej są świetlista dąbrowa i łęg jesionowy, które spotyka się jeszcze tu i ówdzie.

Flora porostów Wysoczyzny Siedleckiej, charakteryzowana na podstawie wyników zawartych w niniejszej pracy, jest dość uboga, choć nie pozbawiona jak na typowy teren niżowy elementów interesujących. Pod względem geograficznym najbardziej interesujące jest stwierdzenie trzech rzadkich gatunków zaliczanych do elementu geograficznego południowego: *Toninia coeruleonigricans*, *Dermatocarpon hepaticum* i *Collema tenax*, występujących na marglistych zboczach w dolinie Bugu koło Drohiczyńa. W przyszłości należałoby zwrócić baczniejszą uwagę na udział ciepłolubnych porostów w murawach kserotermicznych w dolinie środkowego Bugu oraz na nawiązania pod tym względem z sąsiadującą od południa Wyżyną Lubelską.

Najwięcej wśród zebranych gatunków znajduje się epifitów. Wśród nich na uwagę zasługują *Parmelia cetrarioides* i *Cetraria glauca*, gatunki na niżu dość rzadkie i związane głównie z większymi kompleksami leśnymi. Najbogatszą florę porostów nadrzewnych ma las grabowy koło miejscowości Jartypory w pow. Węgrów. Stosunkowo dużą ilość gatunków znaleziono też na olszach.

Charakterystyczne zbiorowisko porostów epilitycznych, z kilkoma gatunkami o słabo jeszcze poznany u nas rozmieszczeniu geograficznym, stwierdzono na głazach narzutowych w strefie moreny czołowej koło Siedlec. Są to m. in. *Lecidea alboatra*, *Acarospora veronensis*, *Sarcogyne simplex*, *Parmelia conspersa*, *Rhizocarpon ambiguum* i *Rh. obscuratum*. Gdzie indziej do grupy tej dochodzi jeszcze *Lecanora polytropa*. Wapieniolubnym charakterem, połączonym często z dużymi wymaganiami co do azotu, odznaczają się niektóre gatunki rosnące na zaprawie murarskiej i tynkach, jak *Verrucaria nigrescens*, *V. rupestris*, *Lecanora dispersa*, *Caloplaca decipiens* i in. W suchych borach sosnowych i na wydmowych terenach otwartych, gdzie w runie decydującą rolę odgrywają liczne gatunki porostów z rodzaju *Cladonia*, zwracają uwagę niezbyt częste *Bacidia muscorum*, *Cl. degenerans* i *Cl. pleurota*.

Część materiałów do niniejszej publikacji oznaczona została w Zakładzie Systematyki i Morfologii Roślin Uniwersytetu Wrocławskiego. Dziękuję bardzo panu prof. drowi St. Tołpie za umożliwienie oznaczenia i opracowania większości materiałów w Katedrze Botaniki WSR we Wrocławiu, a panu drowi Z. Tobolewskiemu za sprawdzenie wątpliwych oznaczeń.

WYKAZ GATUNKÓW

Verrucariaceae

Verrucaria nigrescens Pers. — Pow. Ostrów Maz., Małkinia, mur koło kościoła. Pow. Sokołów Podl., Kosów-Malszew, na zaprawie muru cmentarnego. Siedlce, miasto, betonowa bariera.

V. rupestris Schrad. — Pow. Sokołów Podl., Kosów-Malszew, mur cmentarny.

Dermatocarpaceae

Dermatocarpon hepaticum Th. Fr. — Pow. Siemiatycze, Drohiczyn n. Bugiem, kilkakrotnie na marglistych zboczach między G. Zamkową a Zajęcznikami, wśród roślinności kserotermicznej.

Pyrenulaceae

Arthopyrenia alba (Schrad.) A. Zahlbr. — Pow. Sokołów Podl., Kosów Lacki i Żochy, na korze *Quercus robur*; Ceranów, dwukrotnie na *Q. sessilis*.

Pyrenula nitida (Schrad.) Ach. — Pow. Ostrów Maz., Orło, na pniach młodych grabów w nadleśnictwie Orło, blisko Błędnicy.

Caliciaceae

Calicium adpersum Pers. — Pow. Sokołów Podl., leśnictwo Ceranów, sporadycznie w szczelinach kory starych dębów, liczniej w pobliżu Radości; Guty, stary dąb przy drodze do Maliszewa.

Chaenotheca melanophaea Zwackh. — Pow. Ostrów Maz., leśnictwo Orło, sporadycznie na korze dębów. Pow. Węgrów, leśnictwo Jartypory, na sosnach i rzadziej na *Quercus robur*. Pow. Sokołów Podl., leśnictwo Ceranów, na dębie razem z gatunkiem następnym i częściej na sosnach; Rogów, w szczelinie kory starej sosny. Pow. Siedlce, Sekuła, na sosnach blisko osady Grabinów.

Ch. chrysocephala Th. Fr. — Pow. Ostrów Maz., Orło, w szczelinach kory kilku starych sosen w lesie sosnowym pomiędzy wsiami Małkinia Dolna i Błędnica. Pow. Sokołów Podl., leśnictwo Ceranów, na sośnie; Kosów Lacki, na korze sosny przy drodze do wsi Guty.

Graphidaceae

Opegrapha atra Pers. — Pow. Węgrów, leśnictwo Jartypory, graby w zespole *Quercus-Carpinetum* w kompleksie leśnym między osadami Mokrzec i Żeleźniki. Pow. Sokołów Podl., nielicznie na korze przydrożnego graba koło wsi Rogów.

Graphis scripta (L.) Ach. Pow. Sokołów Podl., Krupy, na olszach w dolinie rzeki Kosówka; Nowa Wieś Kosowska, graby przy drodze do Kuczeby; Ceranów, na korze *Salix caprea*.

Arthoniaceae

Arthonia dispersa (Schrad.) Nyl. — Pow. Sokołów Podl., Tosie, na olszy we fragmencie olesu.

Collemaceae

Collema tenax (Sw.) Ach. — Pow. Siemiatycze, Drohiczyn n. Bugiem, na zboczach dolinnych, dość licznie, ale większość okazów w stanie młodocianym, naj-

liczniej w niewielkich wilgotnych zagłębieniach pomiędzy płatami ciepłolubnej murawy.

Leptogium lichenoides (L.) Zahlbr. — Pow. Siemiatycze, Drohiczyn n. Bugiem, pomiędzy darenkami mchów w wilgotnym zagłębieniu koło G. Zamkowej.

Peltigeraceae

Peltigera canina (L.) Hoffm. — Pow. Ostrów Maz., Małkinia, Orło, Daniłowo, rozpowszechniona na siedliskach borowych. Pow. Węgrów, Prostyn, Poniatowo, znaleziona kilkakrotnie na wydmach. Pow. Sokołów Podl., Krupy, na skraju boru sosnowego przy drodze do Jakubik; Ceranów, piaszczysko pod lasem blisko drogi do Radości; Nowa Wieś Kosowska, brzeg lasu sosnowego położonego na południe od wsi.

P. erumpens (Tayl.) Vain. — Pow. Sokołów Podl., Rytele-Olechny, w zagłębieniach międzywydmowych w dolinie Bugu. Pow. Siemiatycze, Drohiczyn n. Bugiem, na brzegu lasu pod Runicami (var. *leptoderma* Nyl.).

P. malacea (Ach.) Funck. — Pow. Sokołów Podl., Henrysin, piaszczysko pod lasem na północ od osiedla; Krupy, na skraju zagajnika sosnowego w pobliżu piaskownicy.

P. polydactyla (Neck.) Hoffm. — Pow. Sokołów Podl., Krupy, na skraju boru mieszanego w miejscu piaszczystym; Ceranów, przy drodze do Radości. Pow. Węgrów, Jartypory, prześwietlony mieszany las liściasty, pod wypróchniałym pniem graba; Treblinka, na skraju lasu sosnowego między mchami. Pow. Siedlce, Sekuła, w miejscu zwirowatym w pobliżu lasu blisko wsi.

P. spuria (Ach.) DC. — Pow. Ostrów Maz., Małkinia, pod nasypem kolejowym w stronę wsi Zawisty-Podlesne. Pow. Sokołów Podl., Kosów Lacki, przy drodze przechodzącej przez zagajnik w pobliżu osady Olszew.

Lecideaceae

Lecidea olivacea (Hoffm.) Mass. — Pow. Ostrów Maz., Brok, Orło, rzadko na olszach we fragmentach olesów nad rzeką Broczysko; Małkinia Dolna, pojedynczo na *Salix alba*. Pow. Węgrów, stare graby między Prostynią a Poniatowem. Pow. Sokołów Podl., Krupy i Tosie, pospolicie na olszach, pojedynczo na osikach; Trzcieniec Mały, na wierzbach *Salix caprea* i *S. fragilis*; Kosów Lacki, na grabach przy drodze do Kuczaby; Wólka Okrąglik, na korze graba. Pow. Siedlce, na zachód od wsi Wodynie, w drzewostanie dębowo-grabowym na korze grabów.

L. fuscoatra (L.) Ach. — Pow. Sokołów Podl., Tosie, Krupy, nielicznie wśród porostów nitrofilnych na śródpolnych i przydrożnych głazach narzutowych. Pow. Siedlce, Sekuła, rzadko na głazach razem z gatunkami rodzaju *Rhizocarpon*.

Lecidea micacea Koerb. — Pow. Sokołów, Kosów Lacki, kamienna płyta mostu na Kosówce. Siedlce, na betonowej barierze we wschodnich peryferiach miasta.

Lecidea granulosa (Ehrh.) Schaer. — Pow. Ostrów Maz., Orło, na skraju śródleśnej drogi prowadzącej do Daniłowa pod okapem sosen. Pow. Sokołów

Podl., Ceranów, kilkakrotnie na ziemi w borach sosnowych w kompleksie leśnym „Uroczysko Ceranów“; Garnek, licznie na wydmy pod krzewami *Juniperus communis* na wschód od wsi.

L. scalaris Ach. — Pow. Ostrów Maz., Orło, na starych osikach przydrożnych. Pow. Węgrów, leśnictwo Jartypory, bardzo rzadko na grabach; Liw, kilkakrotnie na korze olszy i pospolicie na sosnach i brzozech w różnych zbiorowiskach leśnych. Pow. Sokołów Podl., Krupy, Tosie, Kosów Lacki, Ceranów, bardzo pospolity gatunek w borach sosnowych na sosnach i brzozech oraz w borach mieszanych sporadycznie na dębach; w borze bagiennym na południe od Jakubik (*c. ap.*) Pow. Siedlce, Sekuła, Stok Lacki, Wodynie, pospolicie na dobrze oświetlonych sosnach, rzadziej na brzozech.

Rhizocarpon obscuratum (Ach.) Mass. — Pow. Siedlce, Sekuła, Stok Lacki, nielicznie na odsłoniętych przydrożnych i śródpolnych głązach narzutowych.

Rh. ambiguum (Naeg.) Zahlbr. — Pow. Siedlce, Sekuła, Stok Lacki, razem z gatunkiem poprzednim, liczniej.

Bacidia muscorum (Sw.) Mudd. — Pow. Sokołów Podl., na zboczu porośniętym młodnikiem sosnowym w dolinie Bugu koło Natolina. Pow. Siemiatycze, Drohiczyn n. Bugiem, zagłębienie piaszczystego zbocza blisko Runic.

Toninia coeruleonigricans (Lightf.) Th. Fr. — Pow. Siemiatycze, Drohiczyn n. Bugiem, zbocze kredowe 0,5 km na wschód od G. Zamkowej, razem z *Derma-tocarpon hepaticum*.

Cladoniaceae

Baeomyces roseus Pers. — Pow. Ostrów Maz., Orło, brzeg drogi prowadzącej przez zagajnik sosnowy.

B. rufus (Huds.) Rebenh. — Pow. Sokołów Podl., leśnictwo Ceranów, przy wypróchniałym pniu sosny. Pow. Siemiatycze, Drohiczyn n. Bugiem, wilgotne kredowe zbocze w dolinie Bugu.

Cladonia (Cladina) arbuscula (Wallr.) Rebenh. (= *Cl. sylvatica* s. str. auct.). — Pow. Sokołów Podl., Kosów Lacki, bór chrobotkowy; Ceranów, na brzegu zagajnika sosnowego.

Cl. implexa Harm. f. *laxiuscula* (Del.) Sandst. — Pow. Węgrów, Prostyn, rzadko na utrwalonych wydmy.

Cl. mitis Sandst. — Pow. Węgrów, Jartypory, piaszczysty pagórek. Pow. Sokołów Podl., Tosie, Krupy, Kosów Lacki, Ceranów, drogi w borach chrobotkowych, zagajnikach sosnowych i na piaszczystych nieużytkach wokół lasów; Rytele-Olechny, odlesione wydmy. Pow. Siedlce, Sekuła, zagajnik sosnowy.

Cl. rangiferina (L.) Web. — Pow. Węgrów, piaszczysko w borze sosnowym blisko miasta nad rzeką Liwiec. Pow. Sokołów Podl., Kosów Lacki, w suchym borze sosnowym; Krupy, bór chrobotkowy.

Cl. tenuis (Flk.) Harm. — Pow. Ostrów Maz., Nur, piaszczysty skraj lasu. Pow. Sokołów Podl., Kosów Lacki, Krupy, Ceranów, w borach chrobotkowych, często.

Cl. (Pycnothelia) papillaria (Ehrh.) Hoffm. f. *papillosa* Fr. — Pow. Ostrów Maz., przy skraju drogi do miejscowości Zuzela. Pow. Sokołów Podl., Krupy, na wydmie z roślinnością inicjalną przy drodze do Jakubik.

Cl. (Cenomyce) bacillaris Nyl. — Pow. Sokołów Podl., leśnictwo Ceranów, na skraju lasu sosnowego. Pow. Siedlce, Wodynie, brzeg boru chrobotkowego.

Cl. cenotea (Ach.) Schaer. — Pow. Sokołów Podl., Ceranów, u podstawy pnia sosny w borze chrobotkowym; Krupy, na martwym pniu sosny w borze bagiennym.

Cl. chlorophaea (Flk.) Zopf. — Pow. Sokołów Podl., Krupy, wypróchniały pień sosny w borze bagiennym; Ceranów, piaszczysty brzeg drogi śródlęsnej.

Cl. coccifera (L.) Willd. — Pow. Ostrów Maz., Nur, nielicznie w borze chrobotkowym; Prostyn, zagajnik sosnowy. Pow. Sokołów Podl., Kosów Lacki, w borze chrobotkowym przy drodze polnej do wsi Krupy; Ceranów, skraj boru sosnowego. Pow. Siedlce, Stok Lacki, piaszczysty skraj szkółki drzew leśnych.

Cl. cornuta (L.) Schaer. — Pow. Ostrów Maz., Małkinia, bór chrobotkowy. Pow. Sokołów Podl., Kosów Lacki, Krupy, Ceranów, licznie w borach i zagajnikach sosnowych.

Cl. cornutoradiata Vain. — Pow. Węgrów, Jartypory, piaszczysko pod lasem. Pow. Sokołów Podl., Krupy, Kosów, Ceranów, częsty w borach i prześwietlonych młodnikach sosnowych. Pow. Siedlce, Sekuła, piaszczysty skraj zagajnika sosnowego; Wodynie, bór sosnowy.

Cl. degenerans (Flk.) Spreng. — Pow. Ostrów Maz., Brok w borze sosnowym pomiędzy *Calluna vulgaris*; Orło, na piasku wydmy.

Cl. floerkeana (Fr.) Sommf. — Pow. Ostrów Maz., Małkinia Dolna, przerzedzony bór chrobotkowy. Pow. Sokołów Podl., Kosów Lacki, na brzegu boru chrobotkowego; Krupy, murszejący pień sosnowy w borze bagiennym; Rytele-Olechny, w zagłębieniach międzywydmowych blisko Bugu.

Cl. foliacea (Huds.) Schaer. var. *alcicornis* (Lightf.) Schaer. — Pow. Ostrów Maz., Nur, bór sosnowy. Pow. Sokołów Podl., Ceranów, w borze sosnowym; Krupy, na skraju młodnika sosnowego; Rytele-Olechny, piaszczyste wydmy w dolinie Bugu.

Cl. furcata (Huds.) Schaer. — Pow. Sokołów Podl., Krupy, bory chrobotkowe, rzadziej w zagajnikach sosnowych (var. *pinnata* [Flk.] Vain.).

Cl. gracilis (L.) Willd. — Pow. Sokołów Podl., Kosów, Krupy, Rytele, pojedynczo w borach chrobotkowych (najczęściej var. *dilatata* [Hoffm.] Vain.); Ceranów, na wydmie pomiędzy *Juniperus communis*.

Cl. macilenta (Hoffm.) Nyl. — Pow. Sokołów Podl., Krupy, u podstawy pnia sosny w borze bagiennym (tzw. Las Gutowski).

Cl. major (Hag.) Sandst. — Pow. Sokołów Podl., Rytele-Olechny, w zagłębieniach wydmy na południe od koryta Bugu.

Cl. pleurota (Flk.) Schaer. — Pow. Sokołów Podl., Krupy, bór chrobotkowy przy drodze do Jakubik, nielicznie.

Cl. pyxidata (L.) Fr. — Pow. Sokołów Podl., Ceranów, odlesiona wydma; Kosów Lacki, 4 stanowiska w borach i młodnikach sosnowych; Rytele-Olechny, bór chrobotkowy.

Cl. rangiformis Hoffm. — Pow. Węgrów, Jartypory, piaszczysty brzeg lasu mieszanego. Pow. Siemiatycze, Drohiczyn n. Bugiem, brzeg drogi śródleśnej. Pow. Siedlce, Sekuła, piaszczyste wzgórza.

Cl. squamosa (Scop.) Hoffm. — Pow. Ostrów Maz., Małkinia, spróchniały pień sosny. Pow. Sokołów Podl., Kosów Lacki, w borze sosnowym i na brzegu zagajnika sosnowego przy drodze śródleśnej do wsi Telaki; Ceranów, na brzegu lasu sosnowego.

Cl. uncialis (L.) Web. — Pow. Węgrów, leśnictwo Jartypory, piaszczysty brzeg lasu mieszanego. Pow. Sokołów Podl., Krupy, Ceranów. Kosów Lacki, dość pospolity w borach i zagajnikach sosnowych, pojedynczo na skraju lasu mieszanego; Rytele-Olechny, na wydmie obsadzonej jałowcem pospolitym.

Cl. verticillata Hoffm. var. *evoluta* (Hoffm.) Th. Fr. — Pow. Sokołów Podl., Kosów Lacki, zagajnik sosnowy na północ od miasta; Nowa Wieś Kosowska, na skraju piaszczystej drogi prowadzącej do wsi Zawady.

Stereocaulon condensatum Hoffm. — Pow. Sokołów Podl., Wólka Nadbużna, w borze sosnowym; Rytele-Olechny, na brzegu lasu sosnowego.

St. tomentosum Fr. — Pow. Ostrów Maz., Nur, w zagłębieniu międzywydmowym 300 m od koryta Bugu. Pow. Sokołów Podl. Wszółki, Jakubiki, wśród roślinności inicjalnej na terenach wydmowych, rzadko (*c. ap.*).

Acarosporaceae

Sarcogyne pruinosa (Sm.) Koerb. — Pow. Sokołów Podl., Kosów Lacki, na tynku muru cmentarnego.

S. simplex (Dav.) Nyl. — Pow. Siedlce, na głazach narzutowych koło Sekuły i pojedynczo koło Stoku Lackiego.

Acarospora veronensis Mass. — Pow. Siedlce, Stok Lacki, rzadko na głazach narzutowych.

Pertusariaceae

Pertusaria amara (Ach.) Nyl. — Pow. Ostrów Maz., Orło, na korze grabów. Pow. Węgrów, Prostyń, na lipie i częściej na korze grabów; Jartypory, graby w grądzie. Pow. Sokołów Podl., Jakubiki, olsze nad rzeką Kosówką, często; Ceranów, na klonie; Nowa Wieś Kosowska, pojedynczo na jesionach; Wólka Okrąglik, w grądzie na grabach. Pow. Siedlce, Wodynie, na olszach i w grądzie na grabach, rzadko.

P. discoidea (Pers.) Malme. Pow. Węgrów, leśnictwo Jartypory, na korze grabów. Pow. Sokołów Podl., Krupy, na olszach i rzadko na osice.

P. globulifera (Turn.) Mass. — Pow. Węgrów, Liw, olsze nad rzeką Liwiec. Pow. Sokołów Podl., Tosie, na starych olszach nad rzeką Kosówką.

P. leioplaca (Ach.) DC. — Pow. Węgrów, Jartypory, na kilku starych grabach w kompleksie leśnym „Mokrzec“.

Lecanoraceae

Lecanora albescens (Hoffm.) Flk. — Pow. Ostrów Maz., Małkinia Dolna, na betonie.

L. carpineae (L.) Vain. — Pow. Węgrów, Jartypory, graby w drzewostanie dębowo-grabowym. Pow. Sokołów Podl., Krupy, osiki nad rzeką Kosówką; Kosów Lacki, olsze we fragmencie olesu.

L. chlarona (Ach.) Nyl. em. H. Magn. — Pow. Węgrów, na grabie i olszach. Pow. Sokołów Podl., Krupy, Jakubiki. olsze nad rzeką Kosówką. Pow. Siedlce, Wodynie, graby.

L. dispersa (Pers.) Röhl. — Pow. Sokołów Podl., Kosów Lacki, na murze cmentarnym.

L. hageni Ach. — Pow. Ostrów Maz., Małkinia Dolna, betonowy słup. Pow. Sokołów Podl., Krupy, u podstawy pnia olszy.

L. polytropa Ach. — Pow. Sokołów Podl., Krupy, na granitowym głazie w polu; Jakubiki, kamień przydrożny.

L. subfuscata H. Magn. — Pow. Siedlce, Wodynie, graby na skraju lasu dębowo-grabowego. Pow. Węgrów, Jartypory, na korze dobrze naświetlonych grabów w grądzie.

L. varia (Ehrh.) Ach. — Pow. Węgrów, Jartypory, na korze graba. Pow. Sokołów Podl., leśnictwo Cerańów, kilkanaście stanowisk na brzozech i rzadziej na sosnach; Kosów Lacki, na spękanej korze olszy. Pow. Siedlce, Stok Lacki, na brzozech w borze mieszanym.

L. saligna (Schrad.) A. Zahlbr. — Pow. Sokołów Podl., Nowa Wieś Kosowska, na korze graba.

L. sarcopsis (Whlbg.) Ach. — Pow. Sokołów Podl., Krupy, na silnie spękanej korze osiki.

L. (Placodium) muralis (Schröb.) Rbh. — Pow. Węgrów, Prostyn, spękany i silnie zapyłony pień lipy. Pow. Sokołów Podl., Tosie, zaprawa murarska na cembrowinie studni; Cerańów, szyja korzeniowa starej topoli i na wierzbie.

Ochrolechia androgyna (Hoffm.) Arn. — Pow. Sokołów Podl., Cerańów, na olszy; Krupy, stara nadrzeczna wierzba.

Lecania cyrtella (Ach.) Tg. Fr. — Pow. Węgrów, na osice we wsi Jartypory.

Candelariella aurella (Hoffm.) Zahlbr. — Pow. Węgrów, Bagno, na brzegu bariery mostu przerzuconego przez rzekę Liwiec.

C. vitellina (Ehrh.) Müll. Arg. — Pow. Węgrów, Prostyn, wierzby przydrożne i na starym płocie. Pow. Sokołów Podl., Tosie, Kosów Lacki, na osikach; Krupy, głazy przydrożne.

C. xanthostigma (Pers.) Lettau. — Pow. Sokołów Podl., Krupy, wierzby przydrożne; Cerańów, na korze topoli. Pow. Siedlce, Sekuła, licznie na osikach.

Phlyctis argena (Ach.) Flot. — Pow. Węgrów, leśnictwo Jartypory, grab w kompleksie leśnym „Gaik“. Pow. Sokołów Podl., Kosów Lacki, na olszach.

Parmeliaceae

Candelaria concolor (Dicks.) Stein. — Pow. Ostrów Maz., Małkinia Dolna, jabłonie w sadzie. Pow. Sokołów Podl., Krupy na korze osiki oraz wierzb nad rzeką Kosówką; Ceranów, na klonie przydrożnym.

Parmeliopsis aleurites (Ach.) Lettau. — Pow. Węgrów, leśnictwo Jartypory, na korze graba. Pow. Sokołów Podl., Krupy, Ceranów, dość często na starych sosnach w borach i borach mieszanych; Kosów Lacki, na wypróchniałym pniu w lesie sosnowym.

P. ambigua (Wulf.) Nyl. — Pow. Sokołów Podl., Krupy, Ceranów, na korze sosen w borach; Jakubiki, na sośnie obok zabudowań gospodarskich.

Parmelia acetabulum (Neck.) Duby. — Pow. Sokołów Podl., Tosie, na lipie w parku dworskim; Ceranów, na korze przydrożnego klonu. Pow. Siemiatycze, Drohiczyn n. Bugiem, kora topoli.

P. caperata (L.) Ach. — Pow. Ostrów Maz., Małkinia Dolna, na korze starego jesionu oraz na olszy we fragmencie olesu (var. *cylisthophora* Ach.). Pow. Sokołów Podl., Ceranów, dąb na skraju lasu mieszanego.

P. cetrarioides Del. — Pow. Sokołów Podl., nadleśnictwo Ceranów, na korze jesionów w łągu jesionowym nad Czarną Strugą, między wsiami Wielkopole i Wólka Rytelska.

P. conspersa (Ehrh.) Ach. — Pow. Sokołów Podl., Krupy, rzadko na narzutowych głazach przydrożnych. Pow. Siedlce, głazy narzutowe koło Sekuły i Stoku Lackiego (var. *conspersa* Maas G.).

P. dubia (Wulf.) Schaer. — Pow. Sokołów Podl., Ceranów, na dębach w grądzie. Pow. Węgrów, Jartypory, na korze graba (var. *ulophylla* (Ach.) Harm.).

P. exasperatula Nyl. — Pow. Sokołów Podl., Jakubiki, na przydrożnej sośnie i klonach.

P. fuliginosa (Wib.) Nyl. — Pow. Ostrów Maz., Małkinia, kora lipy i klonu. Pow. Węgrów, Jartypory, na grabach. Pow. Sokołów Podl., Ceranów, na korze dębu; Krupy, na olszach.

P. furfuracea (L.) Ach. — Pow. Ostrów Maz., Małkinia Dolna, osiki i stare drewniane deski na stodole; Brok, licznie na olszach nad rzeką Turka. Pow. Sokołów Podl., Ceranów, sosny w borze bagiennym.

P. physodes (L.) Ach. — Pow. Sokołów Podl., Krupy, Ceranów, Kosów Lacki, bardzo często na sosnach i brzozech, rzadziej na olszach i osikach, sporadycznie na klonach; Guty, w borze bagiennym na pędach *Vaccinium uliginosum*. Pow. Siemiatycze; Drohiczyn n. Bugiem, na ziemi wśród *Calluna vulgaris*. Pow. Siedlce, Sekuła, na głazie narzutowym; Stok Lacki, stary płot.

P. pulla Ach. — Pow. Siedlce, Stok Lacki, sporadycznie na głazach narzutowych.

P. scortea Ach. — Pow. Sokołów Podl., Tosie, na lipach w parku dworskim (c. ap.). Pow. Siedlce, Stok Lacki, przydrożna lipa.

P. subaurifera Nyl. — Pow. Ostrów Maz., Małkinia Dolna, kora dębów na skraju boru mieszanego.

P. sulcata Tayl. — Pow. Sokołów Podl., Ceranów, kora przydrożnego klonu; Wólka Okrąglik, na lipie drobnolistnej. Pow. Siemiatycze, Drohiczyn n. Bugiem, na korze dębu.

P. tubulosa (Schaer.) Bitt. — Pow. Sokołów Podl., Kosów Lacki, Krupy, sporadycznie na sosnach w borach sosnowych; Rytele-Olechny, na korze *Juniperus communis* i *Acer platanoides*.

Cetraria chlorophylla (Willd.) Vain. — Pow. Ostrów Maz., Orło, sosna w borze chrobotkowym. Pow. Sokołów Podl., Krupy, na starym płocie i na *Salix cinerea* w borze bagiennym; Ceranów, sosny w kompleksie leśnym „Uroczysko“. Pow. Ostrów Maz., Nur, brzozy na skraju lasu sosnowego.

Cetraria crispa Nyl. var. *expallida* Oliv. — Pow. Ostrów Maz., Nur, w zagłębieniu międzywydmowym leżącym blisko osady Laskowiec.

C. glauca (L.) Ach. — Pow. Sokołów Podl., na korze starych sosen w borze bagiennym koło wsi Noski, między miejscowościami Ceranów i Rytele-Olechny.

C. islandica (L.) Ach. — Pow. Węgrów, Prostyni, zbocza odlesionych wydm oraz w zagajnikach sosnowych. Pow. Sokołów Podl., Tosie, Krupy, Ceranów, Kosów Lacki, dość często na jałowych piaskach w terenach wydmowych, zagajnikach i borach sosnowych. Pow. Siedlce, w borze sosnowym blisko miejscowości Sekuła.

C. pinastri (Scop.) S. Gray. — Pow. Sokołów Podl., Krupy, licznie na sosnach, rzadziej na brzozech w borze bagiennym na zachód od wsi; leśnictwo Ceranów, sporadycznie na starych sosnach i brzozech, wyjątkowo na wierzbie i martwym pniu dębu. Pow. Siedlce, Stok Lacki, na sosnach w borze sosnowym.

C. sepincola (Ehrh.) Ach. — Pow. Ostrów Maz., Brok, gałęzie brzozy w borze sosnowym i *Salix viminalis* nad niewielkim ciekim wodnym na wschód od miasta. Pow. Węgrów, na brzozech koło Prostyni. Pow. Sokołów Podl., Ceranów, gałęzie brzozy w borach mieszanych; Krupy, na samotnej brzozie pod lasem sosnowym.

Usneaceae

Evernia prunastri (L.) Ach. — Pow. Ostrów Maz., Małkinia, kora osiki. Pow. Węgrów, Jartypory, na korze graba. Pow. Sokołów Podl., Krupy, Tosie, na korze dębów i olszach, rzadziej na sosnach, osikach, klonach i lipach; Ceranów, dęby w borach mieszanych. Pow. Siemiatycze, Nur, na sosnach i klonach. Pow. Siedlce, Wodynie, dęby i brzozy.

Alectoria subcana (Nyl.) Gyal. var. *bicolorata* Mot. — Pow. Sokołów Podl., Krupy, na gałęziach sosny w borze bagiennym; Ceranów, kora brzozy na skraju boru mieszanego; Jakubiki, brzoza przydrożna.

Cornicularia aculeata (Schreb.) Ach. — Pow. Ostrów Maz., Małkinia Dolna, w zagajniku i borze sosnowym. Pow. Węgrów, Jartypory, w miejscu piaszczystym blisko lasu mieszanego; Prostyni, wydma tuż obok wsi. Pow. Sokołów Podl., Krupy, Ceranów, Kosów Lacki, często na wydmach, rzadziej w borach sosnowych; Jakubiki, Rytele-Olechny, na ziemi w zagajnikach sosnowych. Pow. Siemiatycze, Nur, wydmy i zagłębienia międzywydmowe blisko doliny Bugu. Pow. Siedlce, Sekuła, w borze sosnowym.

Ramalina farinacea (L.) Ach. — Pow. Ostrów Maz., Małkinia, przydrożne dęby i osiki. Pow. Sokołów Podl., Kosów Lacki, dęby przydrożne; Krupy, osiki oraz olsze nadrzeczne; Jakubiki na korze *Salix alba* (c. ap.).

R. fastigiata (Liljebl.) Ach. (= *R. populina* (Ehrh.) Vain.). — Pow. Sokołów Podl., Krupy, na korze *Robinia pseudoaccacia* występującej na wydmie.

R. fraxinea (L.) Ach. — Pow. Ostrów Maz., Brok, osiki i wierzby (*Salix alba* i *S. fragilis*) przydrożne. Pow. Węgrów, Jartypory, licznie na korze lip i jesionów. Pow. Sokołów Podl., Krupy, często na osikach.

R. pollinaria (Westr.) Ach. — Pow. Ostrów Maz., Małkinia Dolna, na dębach przydrożnych. Pow. Sokołów Podl., Krupy, Tosie, na korze osiki, lip i jesionów.

Usnea comosa (Ach.) Röhl. subsp. *similis* Mot. — Pow. Węgrów, Jartypory, w grądzie na grabach w kompleksie leśnym „Mokrzec”. Pow. Sokołów Podl., Ceranów, olsze we fragmencie olesu.

U. hirta (L.) Wigg. emend. Mot. — Pow. Ostrów Maz., Małkinia Dolna, na korze sosny. Pow. Węgrów, Prostyń, sosny w borze chrobotkowym (subsp. *typica* Mot.). Pow. Sokołów Podl., Krupy, sosny w borze sosnowym; Ceranów, sosny i brzozy w lesie sosnowym (subsp. *typica* Mot.); Jakubiki, na korze brzozy przy drodze śródleśnej (subsp. *villosa* (Ach.) Mot.).

Caloplacaceae

Caloplaca citrina (Hoffm.) Th. Fr. — Pow. Sokołów Podl., Kosów Lacki, na tynku kaplicy.

C. decipiens (Arn.) Jatta. — Pow. Ostrów Maz., Małkinia, mur cmentarny.

C. murorum (Hoffm.) Th. Fr. — Pow. Ostrów Maz., Małkinia Dolna, na tynku i murze.

C. lithophila (Hue.) H. Magn. — Pow. Sokołów Podl., Ceranów, na otynkowanym betonie.

C. pyracea (Ach.) Th. Fr. — Pow. Ostrów Maz., Orło, na korze wierzb nadrzecznych. Pow. Sokołów Podl., Krupy, kora topoli i osiki, przydrożne i śródpolne kamienie; Kosów Lacki, mur cmentarny. Pow. Siedlce, Sekuła, na głazach narzutowych.

Theloschistaceae

Xanthoria candelaria (L.) Arn. — Pow. Sokołów Podl., Krupy, na drewnianej stodole (c. ap.) i płocie; Jakubiki, przydrożne wierzby i topole (c. ap.).

X. parietina (L.) Th. Fr. — Rozpowszechniona w całym badanym terenie, najczęściej na korze osiki. Pow. Sokołów Podl., Ceranów, na olszy i jesionie. Pow. Siedlce, Sekuła, stary płot.

X. polycarpa (Ehrh.) Reib. — Pow. Sokołów Podl., Krupy, na drewnianej stodole i wierzbach przydrożnych; Kosów Lacki, kora osiki. Pow. Siedlce, Sekuła, na przydrożnym głazie.

Buelliaceae

Buellia alboatra (Hoffm.) Th. Fr. — Pow. Sokołów Podl., Wólka Okrąglik, kora starej wierzby.

B. myriocarpa (DC.) de Notrs. — Pow. Węgrów, Jartypory, gnijąca drewniana belka. Pow. Sokołów Podl., Krupy, na *Robinia pseudoaccacia*.

Rynodina pyrina (Ach.) Arn. — Pow. Sokołów Podl., Tosie, na osikach i topoli.

Physciaceae

Physcia aipolia (Ehrh.) Hampe. — Pow. Sokołów Podl., Tosie, wierzba przydrożna.

Ph. ascendens Bitter. — Pow. Ostrów Maz., Brok, na osikach. Pow. Sokołów Podl., Ceranów, Krupy, często na przydrożnych osikach i topolach, rzadziej na wierzbach i grochodrzewie. Pow. Siedlce, Sekuła, wierzba przydrożna.

Ph. caesia (Hoffm.) Nyl. — Pow. Sokołów Podl., Kosów Lacki, Krupy, często na glazach przydrożnych.

Ph. nigricans (Flk.) Stizenb. em. DR. — Pow. Sokołów Podl., Radość, na korze wierzby w pobliżu drogi do Ceranowa.

Ph. pulverulenta (Schreb.) Hampe. — Pow. Sokołów Podl., Kosów Lacki, topole przy drodze do Trzcieńca (*c. ap.*).

Ph. stellaris (L.) Nyl. — Pow. Ostrów Maz., Orło, klon przydrożny. Pow. Sokołów Podl., Krupy, Tosie, Kosów Lacki, często na korze osiki, rzadziej na przydrożnych wierzbach. Pow. Siedlce, Sekuła, Stok Lacki, przydrożne glazy narzutowe.

Ph. tenella (Scop.) Bitter. — Gatunek bardzo pospolity, zwłaszcza na przydrożnych drzewach liściastych. Pow. Sokołów Podl., Krupy, glazy przy drodze polnej.

Anaptychia ciliaris (L.) Mass. — Pow. Węgrów, Prostyn, licznie na starym murszejącym płocie. Pow. Sokołów Podl., Tosie, na korze przydrożnego klonu.

Z Katedry Botaniki Wyższej Szkoły Rolniczej we Wrocławiu, Kierownik: prof. dr Stanisław Tolpa

LITERATURA

1. Ahti T. 1961. Taxonomic studies on reideer lichenes (*Cladonia*, subgenus *Cladina*). Ann. Bot. Soc. „Vanamo” 32(1): 1—160.
2. Almborn O. 1952. A key to the sterile corticolous crustaceous lichens occurring in South Sweden. Bot. Not. 3: 239—263.
3. Berdau F. 1876. Liszajniki Warszawskiego uczebnego okruga. 125 pp. Warszawa.
4. Celiński F. 1961. Materiały florystyczne z okolic Drohiczyzna i Mielnika nad Bugiem. Fragm. Flor. et Geobot. 7 (1): 81—89.
5. Černohorský Z., Nádvořník J., Servit M. 1956. Klič k určování lišejníků ČSR, I díl. 144 pp. Praha, ČSAV.
6. Eichler B. 1886. Spis porostów znalezionych w okolicach Międzyrzecza. Pam. Fizjogr. 6(C): 251—268.

7. Erichsen C. F. E. 1957. Flechtenflora von Nordwestdeutschland. 411 pp. Stuttgart, G. Fischer.
8. Filipowicz K. 1881. Spis mchów, wątrobowców i porostów z niektórych stanowisk Królestwa Polskiego, a mianowicie z Dol. Ojcowskiej, Bentkowskiej, okolic Warszawy, Łukowa, Puław i Brześcia Litewskiego, zebranych i oznaczonych w latach 1878 i 1879. Pam. Fizjogr. 1 (C, 3): 258—267.
9. Hillmann J., Grummann V. 1957. Flechten, Kryptogamen-Flora der Mark Brandenburg 8. 898 pp. Berlin, Nikolasse, Gebrüder Borntraeger.
10. Krawiec F. 1938. Materiały do flory porostów północno-wschodniej Polski. Spraw. Kom. Fizjogr. PAU 71: 65—82.
11. Lencewicz St., Kondracki J. 1959. Geografia fizyczna Polski. 486 pp. Warszawa, PWN.
12. Motyka J. 1960, 1962. Porosty (*Lichenes*), rodziny *Parmeliaceae* i *Usneaceae*. W dziele Flora Polska, Rośliny Zarodnikowe Polski i Ziemi Ościennych. 5 (1): 1—274, 5 (2): 1—353. Warszawa, PWN.
13. Łazarczyk L. 1914. Porosty polskie zebrane przez W. Jastrzębowskiego w latach 1827—1834. Spraw. Kom. Fizjogr. 48: 73—79.
14. Sandstede H. 1931. Die Gattung *Cladonia*. In Rabenhorst's Kryptogamenflora von Deutschland, Österreich und der Schweiz 9 (4), 2: 1—531.
15. Schade A. 1957. Die Flechten, subg. *Cladina*. Abh. Naturwiss. Mus. Görlitz 35 (2): 45—112.
16. Steinhaus J. 1887. Materiały do flory skrytopłciowych okolic Warszawy i Ojcowa. Warszawskija Uniwersitetskija Izwiestija 7/8: 1—42.
17. Tobolewski Z. 1954. Porosty okolic Zwierzyńca w Zamojszczyźnie. Fragm. Flor. et Geobot. 1 (2): 14—24.
18. Zielińska J. 1959. Porosty rezerwatu „Dębina” koło Warszawy. Fragm. Flor. et Geobot. 5 (3): 475—486.

SUMMARY

The author enumerates 140 species of lichens found in the years 1958—63 in the territory of the Siedlce Elevation (E-Poland).

From the geographical point of view it is interesting to report that three rare species belonging to the southern element have been found there: *Toninia coeruleonigricans*, *Dermatocarpon hepaticum*, *Collema tenax*. They occur in xerothermic associations in the middle part of the valley of the river Bug near Drohiczyn. Among the epiphytes the following lichens rarely encountered in the lowlands and connected with natural forests were found: *Parmelia cetrarioides* and *Cetraria glauca*. Epigeic lichens discussed in this article, especially those belonging to the genus *Cladonia*, were found mainly in the forests of the „*Cladonio-Pinetum*” type and in the dune associations of the *Festuco-Sedetalia* order.

Department of Botany, College of Agriculture, Wrocław